

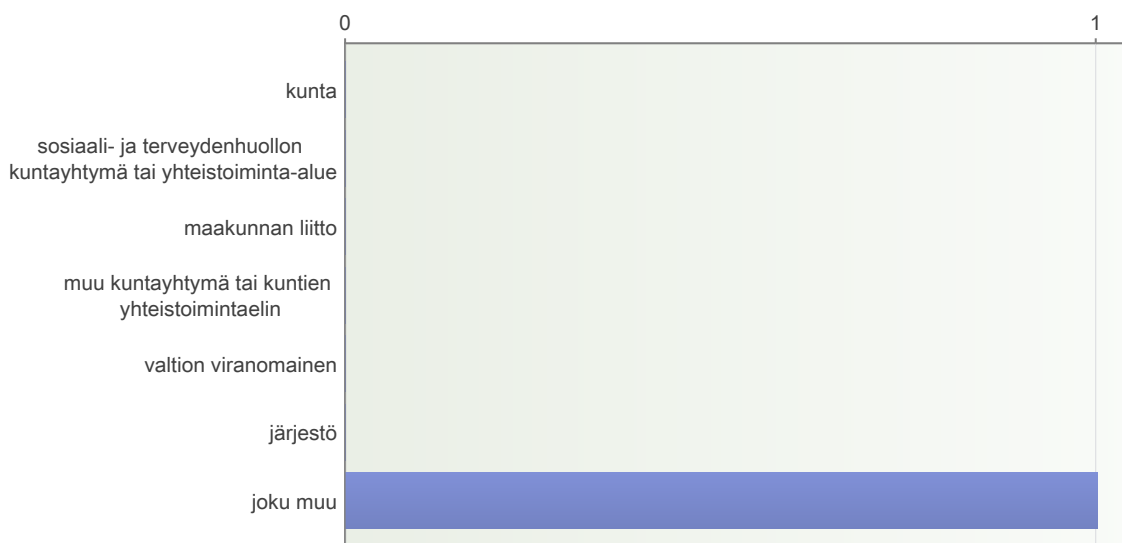
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Taide julkisena palveluna: strategisesti kohti tasa-arvoa (ArtsEqual) - tutkimushanke	Kai Lehikoinen	kai.lehikoinen@uniarts.fi		

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: joku muu

- tutkimuskonsortio

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Kyllä voidaan.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Kyllä voi.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- Ei toteudu. Sote-lakiluonnoksesta puuttuu maininta, että maakuntien on turvattava ihmisten kulttuuriset oikeudet osana sote-palveluja.

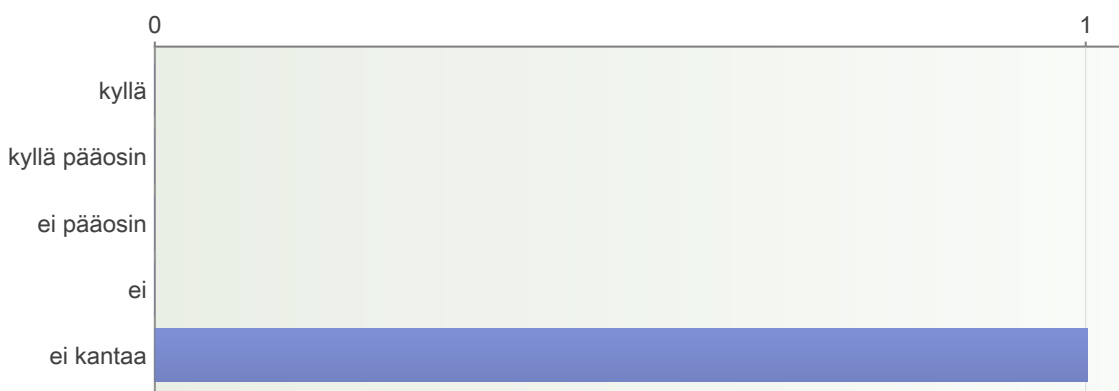
Oikeus osallistua taiteisiin ja kulttuuriin, kehittää itseään ja yhteisöään niiden avulla sekä mahdollisuus ilmaista itseään vapaasti ovat YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa, useissa Suomea sitovissa ihmisoikeussopimuksissa ja Suomen perustuslain turvaamia yksilön perusoikeuksia.

Uhkana sote-uudistuksessa on, että sosiaali- ja terveystalouden tuottavat palveluntarjoajat eivät huolehdi heidän asiakkaidensa kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta. Tämä on uhkana erityisesti laitoshoidossa olevien kohdalla.

Sote-lakiin tulee kirjata maakunnille velvoite vastata kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta, erityisryhmien kulttuuri-palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä lisäksi myös kulttuurisen hyvinvoinnin suunnittelusta ja seurannasta maakuntatasolla. Lakiin pitää lisätä maininta, että sosiaali- ja terveystalouden tuottavien palveluntarjoajien on kyettävä huolehtimaan heidän asiakkaidensa kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

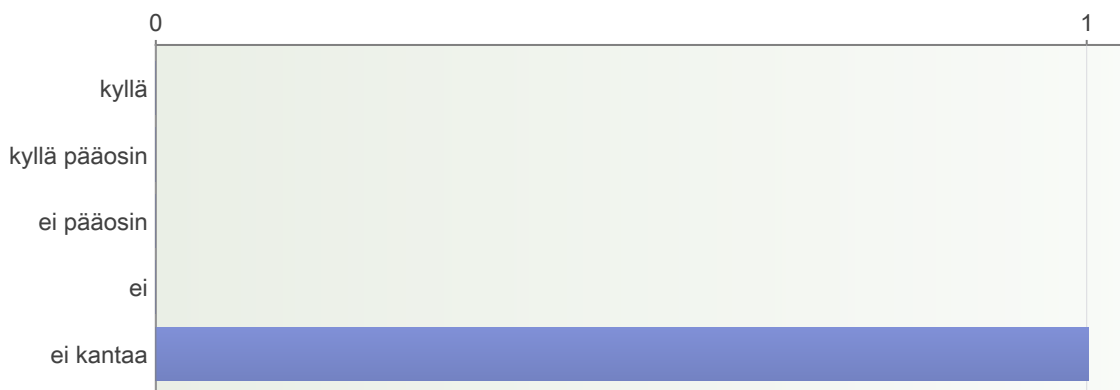
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

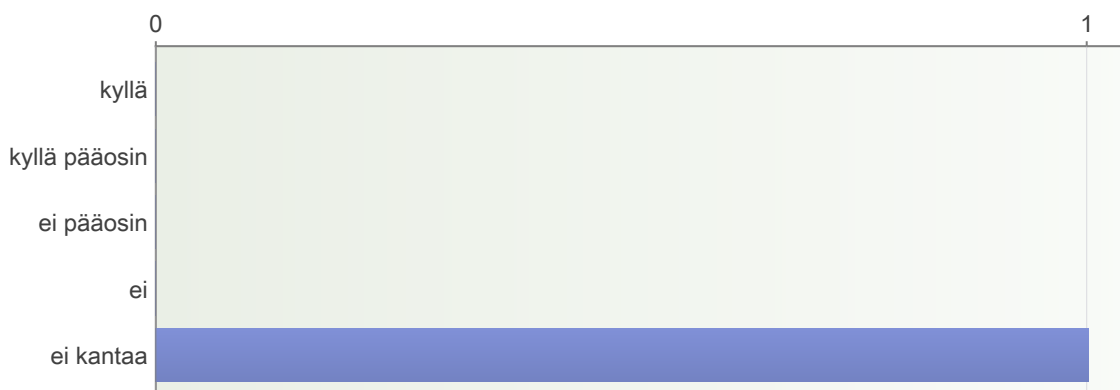
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

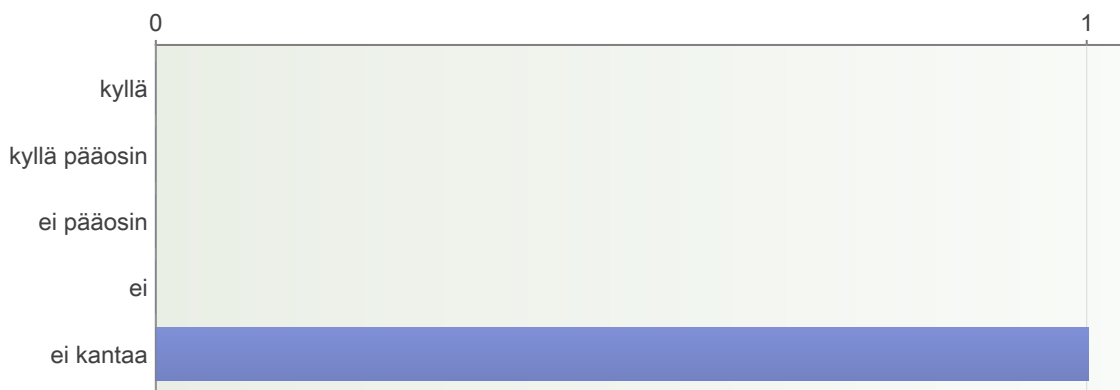
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

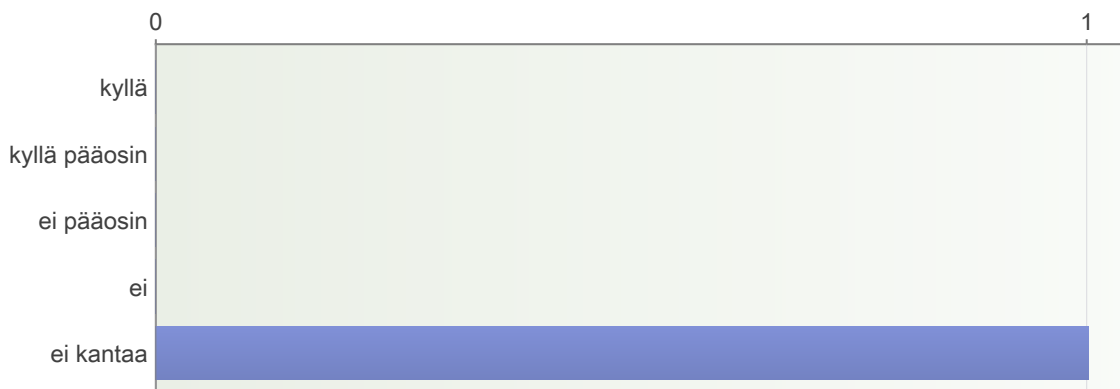
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

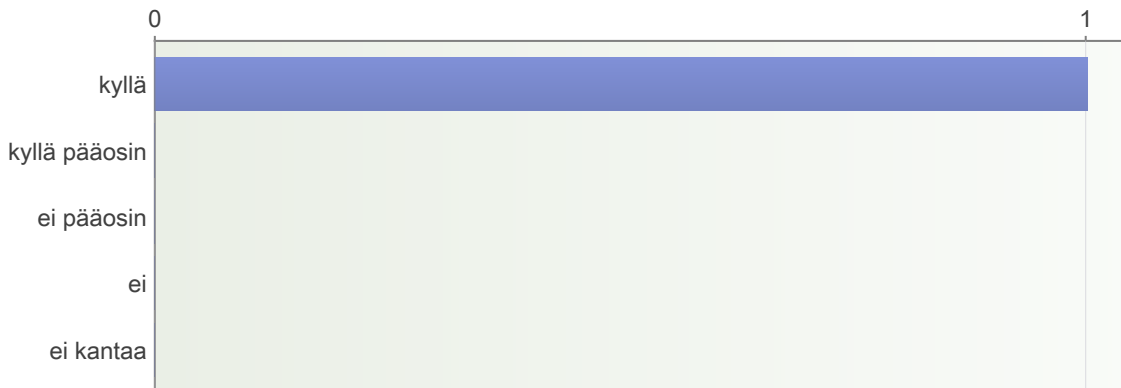
- Haluamme kiinnittää huomion siihen, että kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä on kiinnitettävä riittävästi huomio taide- ja kulttuuripalveluihin. On oletettavaa, että siirtymäkauden jälkeinen tasauskuorman poisto sitä varten myöhemmin toteutettavassa valtionosuusuudistuksessa johtaa tilanteeseen, jossa kuntien välinen eriarvoisuus etenkin taide- ja kulttuuripalveluiden tuottamisessa kasvaa. Siksi sote-uudistuksen jälkeen on huolehdittava esimerkiksi kuntaliitoksin siitä, että sivistyspalveluiden toteutumisvastuu on riittävän suuren väestöpohjan (n. 10 000 asukasta) toimijoilla, sillä tutkimustiedon perusteella kuntien pieni koko on merkittävimpiä riskitekijöitä sivistyksellisen eriarvoisuuden kasvulle.

Haluamme lisäksi kiinnittää huomion siihen, että kulttuuristen oikeuksien toteutumista ei sote-lainsäädännön valmisteluasiakirjojen perusteella huomioida kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien uusissa laskentaperusteista. Katsomme, että lausunnolla olevan lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 14 §:n ja sitä täsmentävän asetuksen 3 §:n indikaattoreissa olisi huomioitava kunnalliset taide- ja kulttuuripalvelut yhtäläisesti kunnallisten liikuntapalveluiden kanssa.

Pidämme ylipäänsä tärkeänä, että taiteen ja kulttuurin merkitys hyvinvoinnin tuottajana huomioidaan riittävästi kannustinrahoituselementtejä kuntien ja maakuntien rahoitukseen luotaessa.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

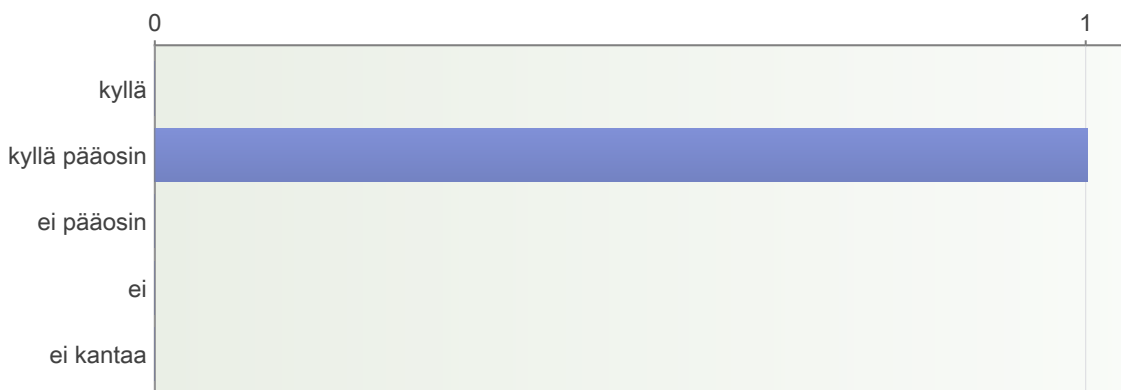
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

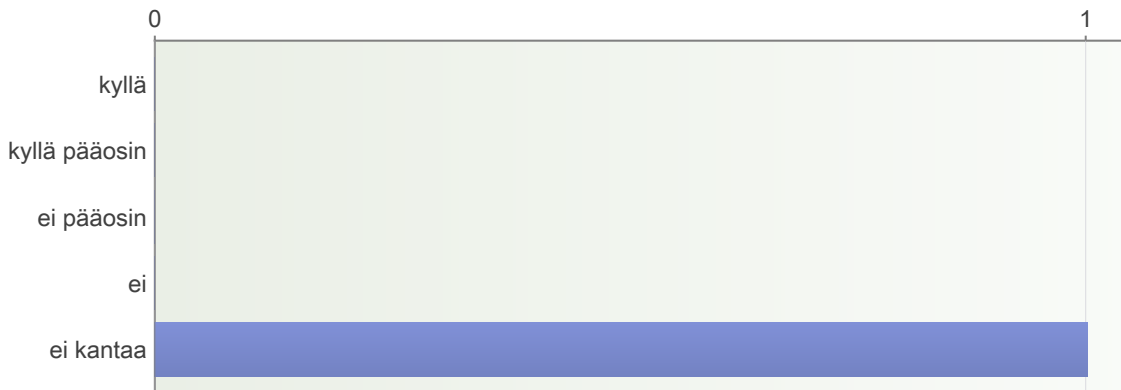
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystaloudessa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

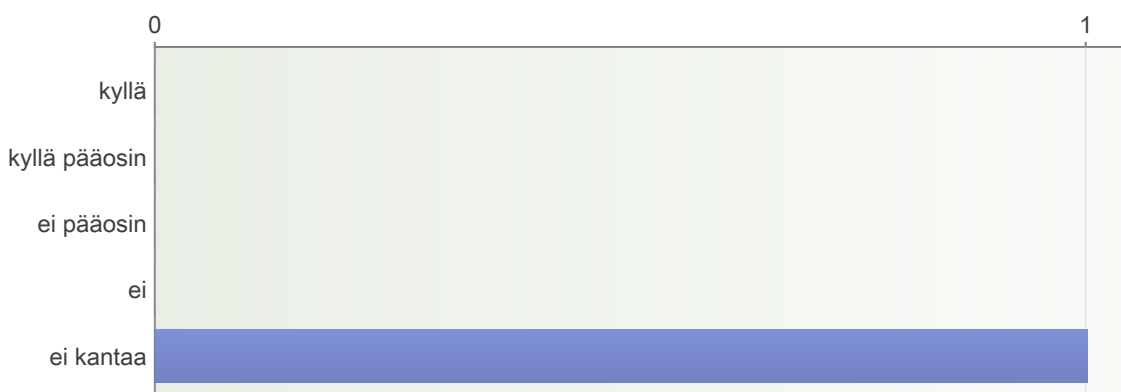
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

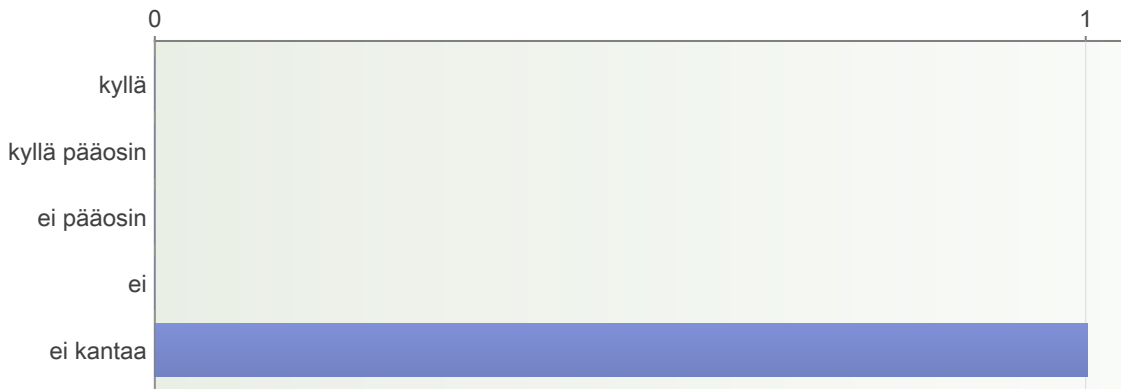
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevilla säännöksillä tarkoitettua laajaa valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaajien määrä: 1

- Terveyden, sairauden ja hyvinvoinnin on todettu olevan "kulttuurisesti ehdollisia sekä käsitteiden, ilmiöiden, eletyn kokemuksen että hoidon järjestämisen tasoilla." Lukuisat tutkimukset ovat osoittaneet aktiivisen taiteisiin ja kulttuuriin osallistumisen vahvistavan sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä. Laajentuneessa hyvinvointiajattelussa kulttuuri ja taide nivoutuvat sosiaali- ja terveysalan palveluihin. Tästä on olemassa lukuisia testattuja ja hyviksi koettuja toimintamalleja esimerkiksi Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Kuopiossa. Viimeisimmän tutkimustiedon ja käytännön kokemusten valossa ehdotamme, että uudessa sote-laissa sosiaali- ja terveysalan asiakkaiden toimintakyky ymmärretään nykyistä laajemmin myös taiteellisena ja kulttuurisena toimintakykynä ja että taide- ja kulttuurilähtöiset menetelmät huomioidaan osana kuntouttavaa työtä. Kuntoutuksen ei kuitenkaan pidä olla ainut peruste taide- ja kulttuuritoiminnan järjestämiselle sosiaali- ja terveysalan laitoksissa, sillä kyse on myös yksilön kulttuuristen oikeuksien turvaamisesta.

Näemmekin tärkeäksi, että sote-lakiin kirjataan maakunnille velvoite vastata kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta, erityisryhmien kulttuuri-palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä lisäksi myös kulttuurisen hyvinvoinnin suunnittelusta ja seurannasta maakuntatasolla. Lisäksi näemme tärkeäksi, että lakiin kirjataan maakunnille velvoite huolehtia siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteisiin saadaan sisään asiantuntevasti järjestettyä hyvinvointia vahvistavaa ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevää kulttuuri- ja taidetoimintaa, että toiminnalle luodaan asianmukaiset rakenteet, jotka mahdollistavat pitkäjänteisen ja kestävä toiminnan, ja että sitä resursoidaan osana ennaltaehkäiseviä sosiaali- ja terveyspalveluja, kuten Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelman loppuraportissa on esitetty.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

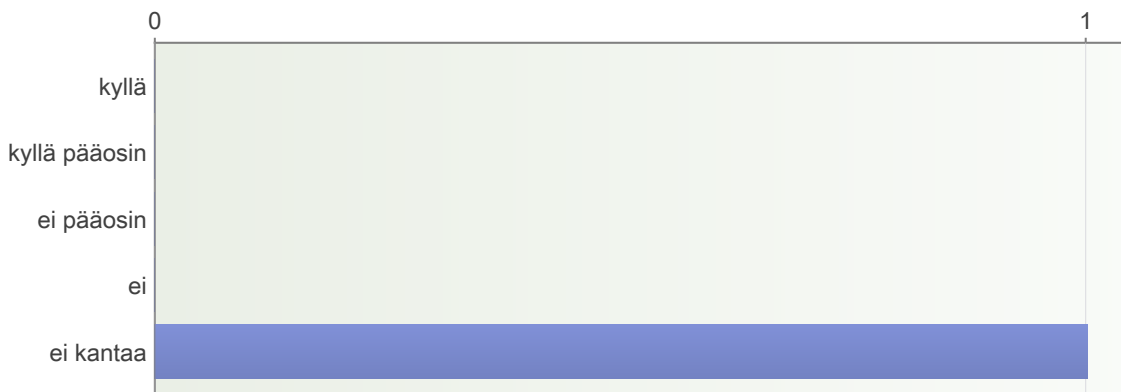
Ei vastauksia.

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

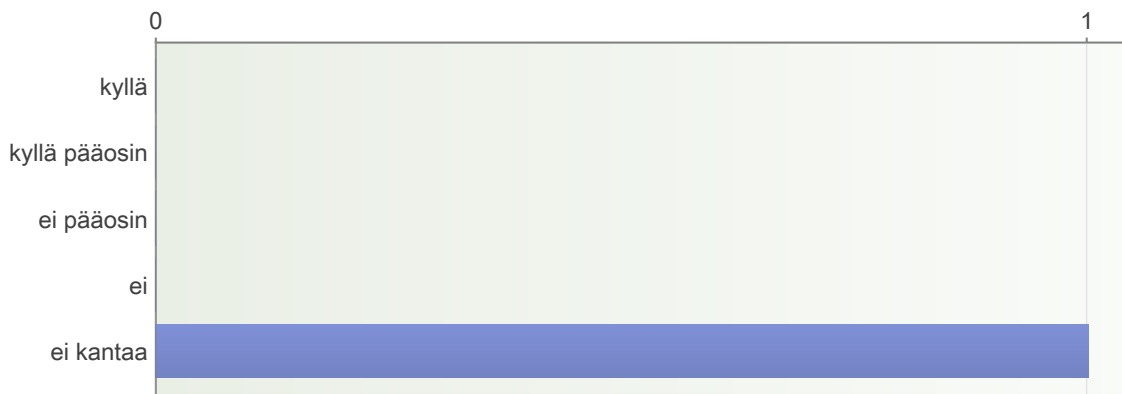
Vastaaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

22. 20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Vastaajien määrä: 1

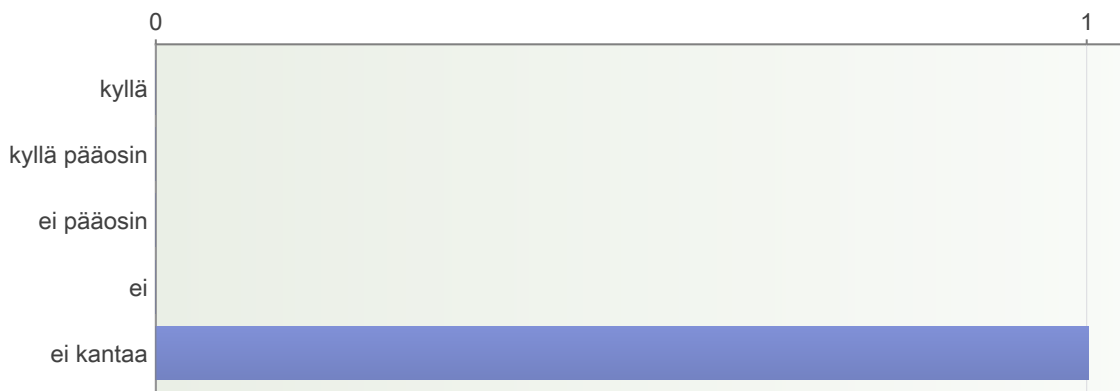
Avoimet vastaukset: ei kantaa

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Ei vastauksia.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Ei vastauksia.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

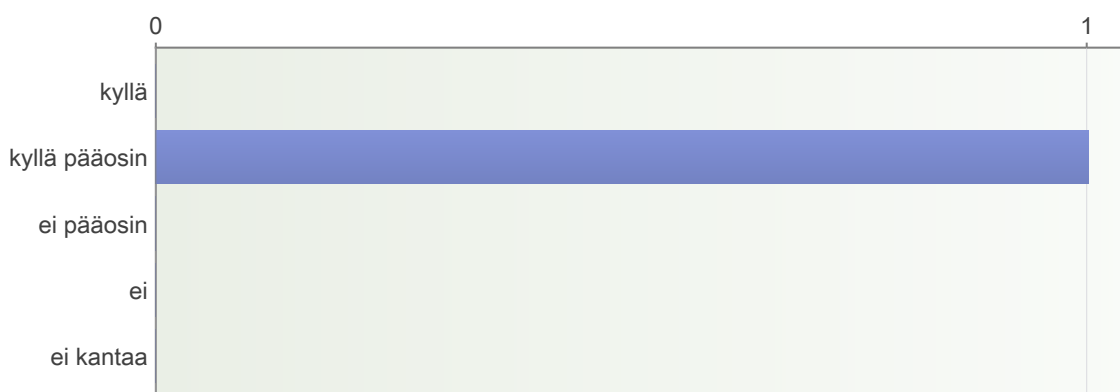
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

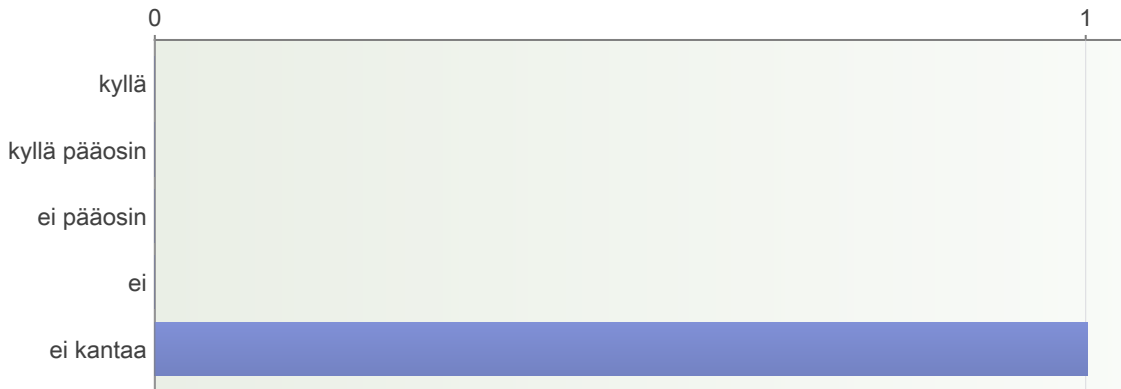
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Vastaajien määrä: 1

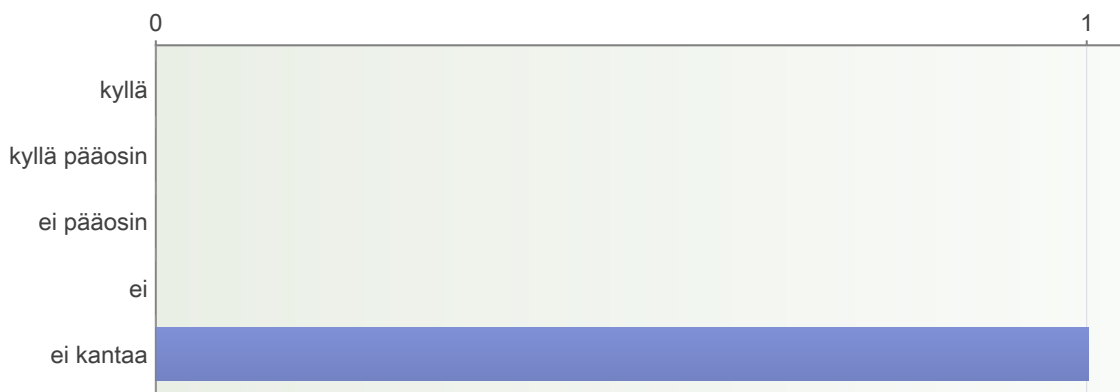
Avoimet vastaukset: ei kantaa

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Ei vastauksia.

33. 31. Pidätekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena?
(erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

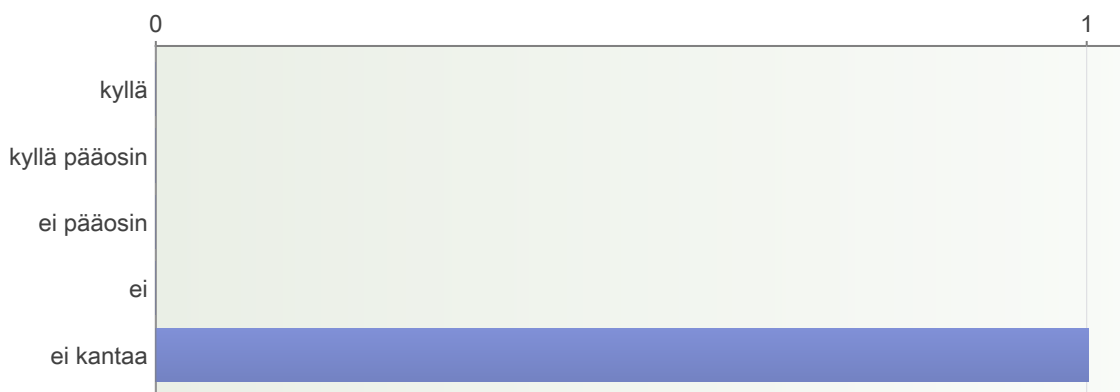
Avoimet vastaukset: ei kantaa

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

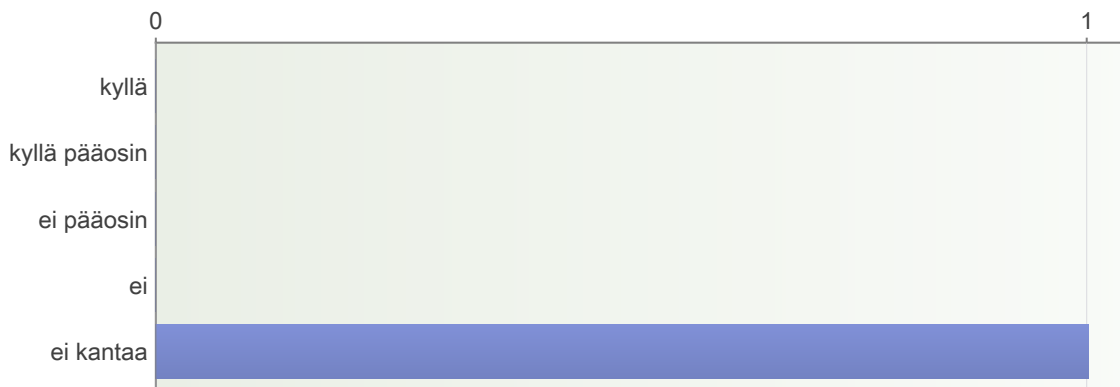
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

36. 34. Ovatko valtiosuus-kriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 3 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtiosuuskokonaisuudesta.

Vastaajien määrä: 1

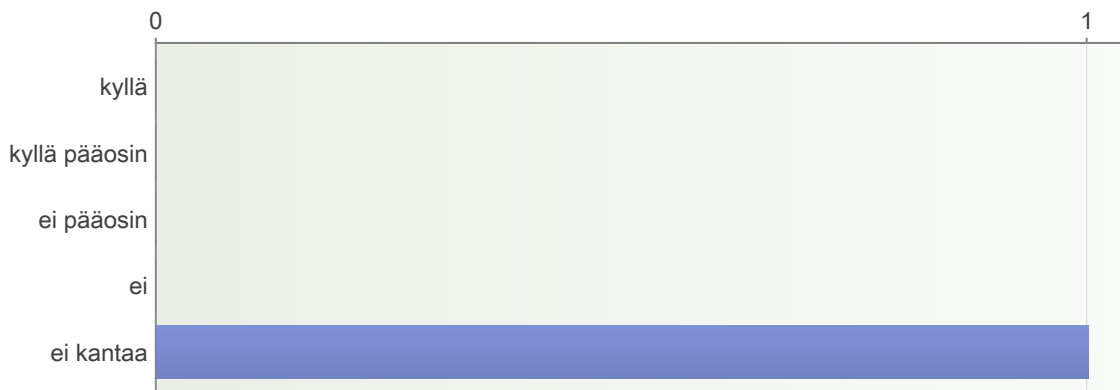
- Sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden kuntien tehtävien siirrolla maakunnille on merkittäviä vaikutuksia koko kuntakenttään mutta erityisesti yksittäisten kuntien talouteen ja kykyyn toteuttaa kunnille jääviä tehtäviä, joihin taide- ja kulttuuripalvelut merkittävässä määrin kuuluvat. Haluamme kiinnittää huomion siihen, että kuntien peruspalveluiden valtiosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä on kiinnitettävä riittävästi huomio taide- ja kulttuuripalveluihin. On oletettavaa, että siirtymäkauden jälkeinen tasauskuorman poisto sitä varten myöhemmin toteutettavassa valtiosuus uudistuksessa johtaa tilanteeseen, jossa kuntien välinen eriarvoisuus etenkin taide- ja kulttuuripalveluiden tuottamisessa kasvaa. Siksi sote-uudistuksen jälkeen on huolehdittava esimerkiksi kuntaliitoksista, että sivistyspalveluiden toteutusvastuu on riittävän suuren väestöpohjan (n. 10 000 asukasta) toimijoilla, sillä tutkimustiedon perusteella kuntien pieni koko on merkittävimpiä riskitekijöitä sivistyksellisen eriarvoisuuden kasvulle.

Haluamme lisäksi kiinnittää huomion siihen, että kulttuuristen oikeuksien toteutumista ei sote-lainsäädännön valmisteluasiakirjojen perusteella huomioida kuntien peruspalveluiden valtiosuus uusissa laskentaperusteista. Katsomme, että lausunnolla olevan lain kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 14 §:n ja sitä täsmentävän asetuksen 3 §:n indikaattoreissa olisi huomioitava kunnalliset taide- ja kulttuuripalvelut yhtäläisesti kunnallisten liikuntapalveluiden kanssa.

Pidämme ylipäänsä tärkeänä, että taiteen ja kulttuurin merkitys hyvinvoinnin tuottajana huomioidaan riittävästi kannustinrahoituselementtejä kuntien ja maakuntien rahoitukseen luotaessa.

38. 36. Pidätekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Vastaajien määrä: 1

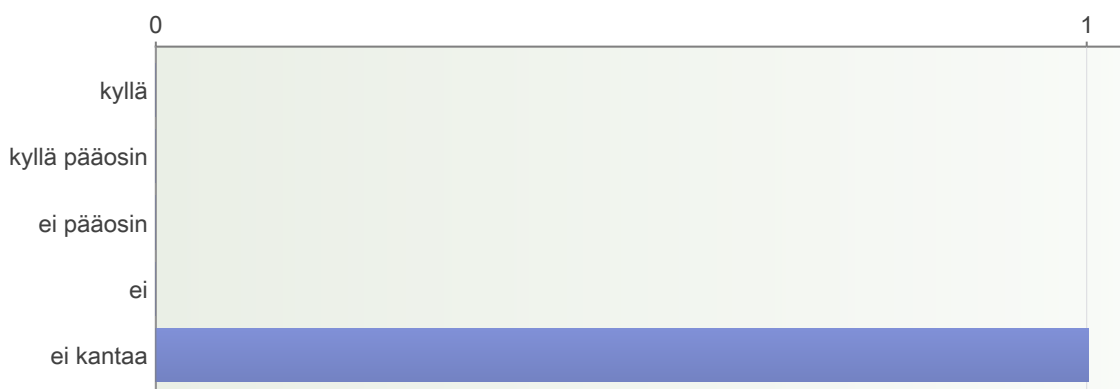
Avoimet vastaukset: ei kantaa

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

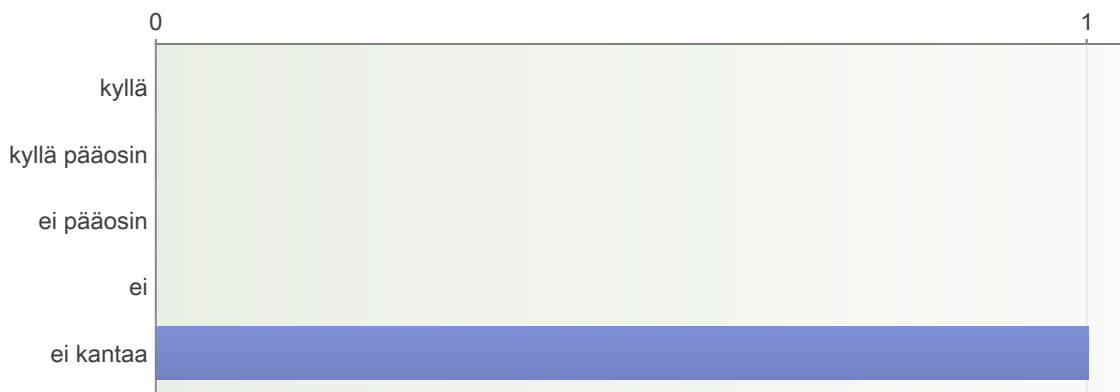
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

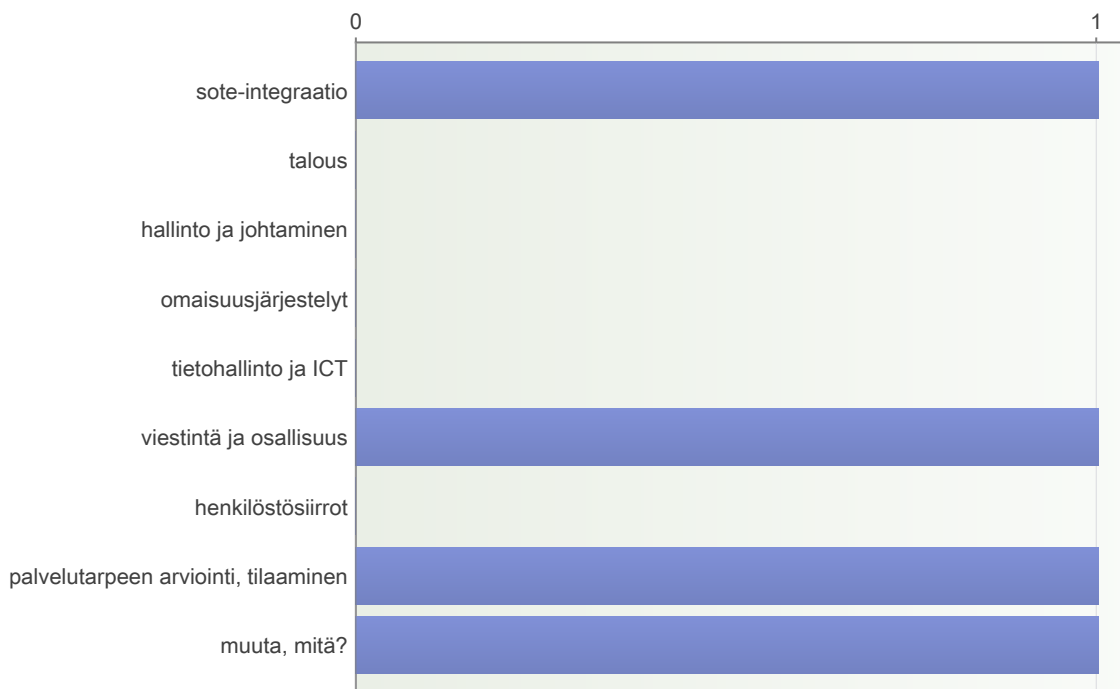
Ei vastauksia.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Ei vastauksia.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: muuta, mitä?

- ihmisten kulttuuristen oikeuksien turvaaminen sote-palveluissa ja kulttuurisen hyvinvoinnin huomiointi

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Oikeus osallistua taiteisiin ja kulttuuriin, kehittää itseään ja yhteisöään niiden avulla sekä mahdollisuus ilmaista itseään vapaasti ovat YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa, useissa Suomea sitovissa ihmisoikeussopimuksissa ja Suomen perustuslain turvaamia yksilön perusoikeuksia. Kutsumme näitä oikeuksia tässä lausunnossa kulttuurisiksi oikeuksiksi.

Kulttuuristen oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen mahdollistaa kulttuurisen pääoman karttumisen osaksi jokaisen yksilön kyvykkyyttä tehdä valintoja ja toimia aktiivisesti omassa elämässään tavoilla, jotka synnyttävät hyvinvointia ja mielekästä elämää. Kulttuuristen oikeuksien turvaaminen on tässä merkityksessä olennainen osa perustuslain 16.2 §:ssä säädettyä itsensäkehittämisperusoikeutta samoin kuin YK:n lasten oikeuksien sopimuksen 31 artiklassa ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimuksen 30 artiklassa säädettyä lasten ja vammaisten henkilöiden oikeutta osallistua kulttuurielämään. Näiden Suomea sitovien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden turvaaminen on keskeisesti kuntien ja vastaisuudessa myös maakuntien tehtävänä.

Haluamme kiinnittää huomion siihen, että sote-lakiluonnoksesta puuttuu maininta siitä, että maakuntien on turvattava ihmisten kulttuuriset oikeudet osana sote-palveluja. Siksi sote-lakiin on lisättävä maininta siitä, että sote-palvelut on järjestettävä siten, että kaikille ihmisille – iästä, etnisestä tai kansallisesta alkuperäisyydestä, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteistä, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, terveydentilasta, vammaisuudesta tai muusta henkilöön liittyvästä ominaisuudesta riippumatta – turvataan yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia, osallistua kulttuuriin ja ilmaista itseään läpi koko elämänkaaren ja

kaikissa elämä tilanteissa.

Koti- ja laitoshoidon piirissä olevien sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakkaiden hyvinvoinnin ja mielekkään elämän edellytykset eivät toteudu, jos sosiaali- ja terveyspalveluissa huolehditaan vain Maslowin (1943) tarvehierarkian mukaisista ihmisen perustavimmista tarpeista kuten fysiologisista tarpeista ja turvallisuuden tarpeista. Niiden rinnalla sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavien palveluntarjoajien on kyettävä huolehtimaan myös siitä, että heidän asiakkaidensa korkeammat tarpeet – yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet, arvonannon tarpeet ja itsensä toteuttamisen tarpeet – tulevat tyydytetyiksi. Kulttuuristen oikeuksien toteutuminen voidaan ymmärtää osaksi näitä korkeampia tarpeita, joita ilman elämän mielekkyys on jää vajaaksi.

Laajentunut hyvinvointiajattelu: taiteen ja kulttuurin nivoutuminen sosiaali- ja terveysalan palveluihin

Kuten maailman terveysjärjestö WHO on todennut, terveys on täydellistä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia – se ei ole pelkkää sairauden tai heikkouden puutetta. Nykyään terveys ymmärretään dynaamisesti yksilön kykyä sinnitellä, sopeutua, pärjätä ja ylläpitää henkilökohtaista eheyttä, tasapainoa ja koettua hyvinvointia. Pystyäkseen saavuttamaan täydellisen fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin yksilön tai ryhmän pitää pystyä tunnistamaan ja toteuttamaan pyrkimyksiään, tyydyttämään tarpeitaan ja muuttumaan tai pärjäämään ympäristön kanssa. Siksi terveys nähdään elämän arkea varten olemassa olevana resurssina – ei siis elämän tavoitteena.

Terveyden, sairauden ja hyvinvoinnin on todettu olevan "kulttuurisesti ehdollisia sekä käsitteiden, ilmiöiden, eletyn kokemuksen että hoidon järjestämisen tasoilla." Lukuisat tutkimukset ovat osoittaneet aktiivisen taiteisiin ja kulttuuriin osallistumisen vahvistavan sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä. Laajentuneessa hyvinvointiajattelussa kulttuuri ja taide nivoutuvat sosiaali- ja terveysalan palveluihin. Tästä on olemassa lukuisia testattuja ja hyviksi koettuja toimintamalleja esimerkiksi Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Kuopiossa. Viimeisimmän tutkimustiedon ja käytännön kokemusten valossa ehdotamme, että uudessa sote-laissa sosiaali- ja terveysalan asiakkaiden toimintakyky ymmärretään nykyistä laajemmin myös taiteellisena ja kulttuurisena toimintakykenä ja että taide- ja kulttuurilähtöiset menetelmät huomioidaan osana kuntouttavaa työtettä. Kuntoutuksen ei kuitenkaan pidä olla ainut peruste taide- ja kulttuuritoiminnan järjestämiselle sosiaali- ja terveysalan laitoksissa, sillä kyse on myös yksilön kulttuuristen oikeuksien turvaamisesta.

Näemmekin tärkeäksi, että sote-lakiin kirjataan maakunnille velvoite vastata kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta, erityisryhmien kulttuuri-palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta sekä lisäksi myös kulttuurisen hyvinvoinnin suunnittelusta ja seurannasta maakuntatasolla. Lisäksi näemme tärkeäksi, että lakiin kirjataan maakunnille velvoite huolehtia siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteisiin saadaan sisään asiantuntevasti järjestettyä hyvinvointia vahvistavaa ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevää kulttuuri- ja taidetoimintaa, että toiminnalle luodaan asianmukaiset rakenteet, jotka mahdollistavat pitkäjänteisen ja kestävä toiminnan, ja että sitä resursoidaan osana ennaltaehkäiseviä sosiaali- ja terveyspalveluja, kuten Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelman loppuraportissa on esitetty.

Taide- ja kulttuuripalveluiden asema sote-uudistuksen rahoitusratkaisuissa

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden kuntien tehtävien siirrolla maakunnille on merkittäviä vaikutuksia koko kuntakenttään mutta erityisesti yksittäisten kuntien talouteen ja kykyyn toteuttaa kunnille jääviä tehtäviä, joihin taide- ja kulttuuripalvelut merkittävässä määrin kuuluvat. Haluamme kiinnittää huomion siihen, että kuntien peruspalveluiden valtiosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä on kiinnitettävä riittävästi huomio taide- ja kulttuuripalveluihin. On oletettavaa, että siirtymäkauden jälkeinen tasauskoroman poisto sitä varten myöhemmin toteutettavassa valtiosuus uudistuksessa johtaa tilanteeseen, jossa kuntien välinen eriarvoisuus etenkin taide- ja kulttuuripalveluiden tuottamisessa kasvaa. Siksi sote-uudistuksen jälkeen on huolehdittava esimerkiksi kuntaliitoksin siitä, että sivistyspalveluiden toteutumisvastuu on riittävän suuren väestöpohjan (n. 10

000 asukasta) toimijoilla, sillä tutkimustiedon perusteella kuntien pieni koko on merkittävimpiä riskitekijöitä sivistyksellisen eriarvoisuuden kasvulle.

Haluamme lisäksi kiinnittää huomion siihen, että kulttuuristen oikeuksien toteutumista ei sote-lainsäädännön valmisteluasiakirjojen perusteella huomioida kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien uusissa laskentaperusteista. Katsomme, että lausunnolla olevan lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 14 §:n ja sitä täsmentävän asetuksen 3 §:n indikaattoreissa olisi huomioitava kunnalliset taide- ja kulttuuripalvelut yhtäläisesti kunnallisten liikuntapalveluiden kanssa.

Pidämme ylipäänsä tärkeänä, että taiteen ja kulttuurin merkitys hyvinvoinnin tuottajana huomioidaan riittävästi kannustinrahoituselementtejä kuntien ja maakuntien rahoitukseen luotaessa.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.